

DECKARFESTIVALEN I SUNDSVALL 2017

En första rapport

Femårsjubilerande Deckarfestivalen genomfördes 2017 med stor framgång 8-10 november. Läs mer i denna rapport om ett omfattande program och många nöjda besökare!

Eftersom föreningens huvudverksamhet infaller så sent på budgetåret att vi inte hunnit summera alla delar av vårt resultat innan vi måste påbörja ett nytt arbetsår har vi valt att också i år inkomma med en första rapport där delar av resultaten fortfarande är att betrakta som preliminära. Vi tror ändå att rapporten kan vara av värde för våra huvudfinansiärer som en grund för nya samtal om framtiden och festivalens fortsatta plats i kommunens kulturliv.

Femårsjubileet – en fantastisk festivalvecka

Svenska Deckarfestivalen i Sundsvall firade fem år i och med festivalen 2017. Sammantaget har det varit mycket händelserika och utvecklande år och vi är från styrelsens sida stolta över att vår festival fortsätter att växa och utvecklas och idag är den festival som hittills visat sig vara bland de mer livskraftiga i nordén.

Rekordstort antal författare på årets festival

Hela 17 författare i nationell och internationell elit samlades på årets festival på Quality Hotel i Sundsvall. Författarna deltog både i två mycket välbesökta författaraftnar samt ett antal olika seminarier under dagtid. Att vi för tredje året i rad lyckas intressera internationella författare i toppklass är utan tvekan ett styrkebesked för vår festival.

Tre dagar av seminarier – utbyten av erfarenheter

På de många spännande seminarierna som hölls under festivalens tre dagar möts författare med forskare och andra yrkesverksamma kring olika tematiska samtal om olika ämnen med anknytning till krimlitteratur. I år var två representanter från Sundsvallspolisen där och föredrog olika erfarenheter ur deras lokala verklighet. Bland annat ett autentiskt mordfall från Sundsvall som

diskuterades tillsammans med författaren Christoffer Carlsson. Dessutom deltog verksamhetschefen från regionala rättspsykiatriska enheten i Sundsvall i ett samtal om ämnet psykopati tillsammans med författaren Dag Öhrlund.

En blandning av åldrar man sällan ser

Festivalen har alltmer utvecklats när det gäller blandningen av olika publikgrupper. Samarbetet med skolor, universitet och seniororganisationer har varit en framgång och andelen skolelever som blandas med intresserade seniorer och vuxna under både dag- och kvällstid är mycket glädjande och något som även gästande författare noterar som något mycket spännande och livaktigt i deras vardag.

Nyskapande program

Svenska Deckarfestivalen har under de tre senaste åren skapat flera unika och nyskapande program som tagits väl emot av publiken. I år var festivalen värd för en urpremiär för en helt unik fotoutställning om ett mord med en gåta som publiken (både unga och gamla) fick tillfälle att lösa.

Sveriges första Deckarmelodikryss hade också sin urpremiär på festivalen.

När det gäller programkoncept är det också värt att notera att festivalens helt egna modell med dubbla moderatorer är en form som röner stark uppskattning från både publik och "luttrade" författarveteraner.

Barn och skola – en profil att värna

Även i år var festivalens profil att också utgöra en festival för barn och unga tydligt. Författarbesök med tre författare ute på skolor i både Essvik och Sticksjö var ett viktigt nerslag. Skolorna hade dessutom en särskild inbjudan till Fotomysteriet på Quality hotel. En inbjudan som de svarade på med råge och fyllde utställningslokalen större delen under dagarna. Förutom att ett stort antal skolungdomar följde seminarierna.

Starka samarbeten som utvecklats

Festivalen har utvecklat flera och starka samarbeten under åren. Självfallet har samarbetet med vårt festivalhotell Quality utvecklats hela tiden och utgör idag en stark ryggrad för både trivsel och engagemang både hos medverkande och publik. Seniororganisationerna har redan nämnts men förtjänar att nämnas igen Andra institutioner inom kommunen som också blivit alltmer viktiga är givetvis Biblioteket men också kulturskolan som blivit en vital samarbetspart. Samarbetet med Mittuniversitetet och Folkuniversitetet har också stärks under de två senaste åren.

Media

Även i år anmälde sig ett antal ackrediterade journalister till festivalen. Förutom lokal media i både tidningar, radio och TV har också artiklar skrivits

både i Bibliotekstjänsts vinternummer, i Visit Sundsvalls höstmagasin och i ett av de större fotomagasinerna.

Marknadsföring

Pga marknadsföringsbudgeten relativa stramhet blev antalet tidningsannonser begränsat. Annonsering via Facebook och sociala medier blev däremot mer frekvent samt naturligtvis information och reklam via olika mejlnätverk.

När det gäller hemsida och grafisk produktion är det en sida av verksamheten där festivalen i år investerat professionellt för att utveckla festivalens profil.

Glädjande återkoppling

Vid årets festival delades en större enkät ut bland besökare i alla åldrar. Glädjande nog var omdömena om festivalen till mer än 95 % positiva eller mycket positiva till. Svar kom både från Sundsvallsbor och hitresta festivalgäster från andra delar av landet. Noterbart var att svaren särskilt berömde spännvidden bland författarna och seminariernas blandning av lokal förankring och toppförfattare.

Festivalorganisation

Slutligen ska vi säga att det är något av ett under att festivalen ändå fått sådan fart och sådant genomslag med tanke på den mycket lilla organisation som finns i bakgrunden. En liten ideell styrelse på under tio personer utgör grunden i själva festivalen även om vi är mycket glada över att notera att ett stort antal medlemmar ansökt om medlemskap under årets festival.

Tack till er finansiärer och volontärer

Från styrelsen och festivalledningens sida vill vi rikta vårt tack till våra finansiärer på Sundsvalls Kommun och Stadsbacken/Näringslivsbolaget.

Men också till vår växande skara av volontärer som i år har ökat i antal och tillsammans med finansiärerna är ni förutsättningen för att vi ska våga satsa vidare.

Styrelsen

Tomas Melander, ordförande

Yoko Kawabata, kassör

Inger Melén, ledamot

Anders Justin, ledamot

Daniel Andersson, ledamot

Daniel Burman, ledamot

Anders Larsson, ledamot

Lennart Bergström, suppleant

Åsa Gradin, suppleant

Olov Håkansson, suppleant

Ekonomi	
Intäkter	
Biljettintäkter	76 812kr
Sundsvalls kommun	150 000kr
Landstinget Västernorrland	0kr
Stadsbacken/Näringslivsbolaget	50 000kr
Summa	276 812kr
Kostnader	
Administration	10 505kr
Marknadsföring, inkl. annonser och trycksaker	58 679kr
Produktion, inkl. hyror, teknik, arvoden, hotell och resor	181 759kr
Summa	250 943kr
Resultat	25 869kr

Besökare på festivalen

Aktiviteter	Besökare
Fotoutställning, onsdag-fredag	520
Onsdag em	155
Onsdag kväll	185
Olika skolbesök, torsdag	150
Torsdag em	173
Deckarmelodikrysset Special / After Work	80
Torsdag kväll	190
Fredag	120

Dessutom kompletterande aktiviteter utanför själva festivalen, bland annat på Kulturmagasinet.

Med hjälp av fotomodeller och miljön i Stockholms Centralbad har Emmelie Hedenström och Åsa Skarp skapat en deckargåta i 45 bilder.

FOTO: SUSANNE HOLMLUND

Ur "Det förskräckliga mordet på badhuset".

En av Emmelie Hedenströms bilder med hela persongalleriet närvarande.

FOTO: EMMELIE HEDENSTRÖM

Foton som deckargåta

45 bilder av några personer i olika situationer, de flesta i det dämpade och luxuösa mörkret i Stockholms Centralbad.

En nyhet årets deckarfestival är "Det förskräckliga mordet på badhuset" - en mordgåta i enbart bilder.

SUNDSVALL Polisen kallas till stadens badhus för att en ung kvinna hittats mördad i en bassäng. Sex personer ur hennes närmaste krets förhöras. Varför mördades hon? Vilket var motivet och vem är mördaren?

Genom att studera bilder-

na, där inget finns med av en slump, kan den skarpsinniga och observanta lista ut vad som har hänt och varför. Men man måste sätta sig in i personernas karaktärer, relationer och känslor, hitta ledtrådar och ta reda på vad de betyder. Kanske

googla en del dessutom.

Det är inte gjort i en handvändning, lovar upphovskvinnorna Emmelie Hedenström och Åsa Skarp, som fick idén redan 2010.

- Mordgåtor är egentligen mer Åsas grej. Hon har gjort manus och jag tagit bilderna, men mycket har vi också gjort tillsammans. Jag gillar framför allt att man berättar i bild, utan text. Och så det mörka och spännande i bilderna, säger Emmelie Hedenström, tidigare Emmelie Åslin och bekant Sundsvallsfotograf.

Om man inte är intresserad av att försöka lura ut svaret på gåtan kan man förestås se utställningen enbart som bilder också, konstfotografier i lyxig högreståndsmiljö å la 40-tal, med en estetik som knyter an till filmatiseringar av bland annat Agatha Christies miljöer. Det laddade mörkret, avståndet i tid och associationen till badhusets värme och kroppslighet förhöjer stämningen. Bilderna smälter utmärkt in i det övriga deckardunklet i Quality Hotel, och är en fräsch motvikt till seminarier och fö-

fattarbesök som mest bärs av ord.

I år deltar 17 författare i två författarkvällar, då de avslöjar varandra på scenen, och flera av dem ger dagseminarier. Ett deckarmelodäckryss finns att lösa, och första upplagan av Lilla Sherlock-priset, en skrivtävling för ungdomar, delas ut, och som vanligt tillkännager Svenska Deckarakademien på fredag de nominerade till titeln Årets Deckare.

Svenska Deckarfestivalen är landets om inte största så äldsta och mest uthålliga

deckarfestival. Den är också, som festivalgeneralen Tomas Melander påpekade, en av ytterst få litteraturfestivaler norr om Stockholm. Och kommunfullmäktiges ordförande Ariadne Sundman menade att deckarna, med sin blandning av fakta och fiktion, inte bara kan ge spänning utan också "nya perspektiv på de samhällsutmaningar som vi har att hantera".

Deckarfestivalen fortsätter torsdag och fredag. Program finns på sajten svenska-deckarfestivalen.se

Susanne Holmlund

Kriminalgåtor blev upptakt till deckarfestivalen

För en deckare är det särdeles viktigt att kunna observera och lyssna noga, det framgår av Lasse Åkerlunds föreläsning. FOTO: UGÅNNE HOLMBLAD

SUNDSVALL I Sundsvall väntar några gästkrämmande dagar när Svenska Deckarfestivalen bryter loss i dag.

Men redan i måndags började Lasse Åkerlund värma upp publiken med att gissa kriminalgåtor till kaffet.

När skådespelaren Lasse Åkerlund från Teater Allena tar på sig kavajen är han inte Lasse utan en äldre kriminalkommissarie, som delar med sig av fall han löst.

När han ritar och berättar ett trevligt och underhållande historia, små interjörer och karaktärer från polistationen och kommissariens liv - och förstas all information som de behöver för att lösa gåtan.

"Lös fallet - kriminalgåtor till kaffet" heter föreläsningen. Det handlar om i tur och ordning ett inbrott, ett misstänkt dödsfall och ett rån då en värdefull kamera stals. Ingredienser är som vanligt ekonomiska trångmål och även kärlek. Förstås.

I det första fallet anmäler en man ett villainbrott där fin konst är stulen. Men kommissarien räknar ganska snart ut att det är ett försök till försäkringsbedrägeri. Varför? Jo, de uppmärksamma i publiken har ju no-

terat att brottsplatsundersökningen visade att stenen som krossat rutan, plus glaskrosset, ligger på utsidan. Alltså kan inte stenen ha kastats utifrån.

I det andra fallet ramlar en kvinna ut genom ett fönster och slår ihjäl sig. Hon stod på en stegen i vardagsrummet och putsade kristallkronan och hennes man grämer sig nu för att han inte höll i stegen. Även här visar små detaljer att hans berättelse nog inte var riktigt sann. Den tredje gåtan involverar en fotograf som tar undervattensbilder, en glaskiosk vid stranden och en joggare med pistol.

Surret kring borden är ivrigt när publiken vänder och vrider på informationen. Att kunna tänka i anorlunda banor är inte dumt, men snart framgår det att viktigast för den som vill bli kvällens Sherlock inte är övermåttad tankeförmåga utan att kunna lyssna och observera noga. Och så får vi ju känna oss lite smarta när vi lyckas gissa rätt.

- Det här är lite in real, som att läsa en bok. Intressant och spännande, säger Gun-Britt Österström i publiken.

I dag invigs femte årgången av Svenska Deckarfestivalen på Quality Hotel.

Bland annat kan man höra Thomas Bodström och Henrik Blusi diskutera dikten kontra verkligheten i deckarvärlden (13.30) och möta en av festivalens internationella författargäster, Ray Celestin (16.00).

På torsdagens meny står bland annat det norrländska deckarfönstret (13.00), psykoterapi och gränsförbytning (15.00) och den brittiska deckardrottningen Belinda Bauer (16.00). Då bjuds också en helkväll med åtta krimiförfattare. Hela programmet finns på sajten svenska-deckarfestivalen.se

Susanne Holmblad

Nominerade till Årets deckare

SUNDSVALL Christoffer Carlsson, Anders de la Motte eller Roslund & Thunberg? Kandidaterna till titeln Årets deckare blev fina boktips vid Svenska Deckarfestivalen.

Traditionellt kungör Svenska Deckarakademi nomineringarna till Årets Deckare vid Svenska Deckarfestivalen i Sundsvall.

I år var kandidaterna redan kända, men sin varsa trogen berättade akademins Kerstin Bergman dem vil festivalen, som julklappstips för deckarvänner.

Till titeln Årets bästa svenska deckare nomineras

Kerstin Bergman med de 60 kandidaterna till Årets bästa deckare. FOTO: SUSANNE HOLMBLAD

den kända noren. I **Christoffer Carlssons** "Den tanna blå ryggen" löser Leo Jonker, mot bakgrund av flykting-

katastrofen, ett gammalt mord. **Anders de la Mottes** "Blodid" behandlar också ett gammalt dödsfall i Skå-

ne, där huvudpersonen flyttar och finner manipulerande grannar och obehag.

- Och **Thomas Engströms** "Öster om avgrunden" är en klassisk politisk spionroman, en mestadels skrämsfull av konspirationer och geografisk miljö och kultur, säger Kerstin Bergman.

Också **Camilla Grebes** "Hundjuret" omfattar ett gammalt mord som är knutet till huvudpersonen tillsammans med fina personporträtt och stämningar från ett litet lekarsamhälle. Samt **Anders Roslunds** och **Stefan Thunbergs** "En beovatt dö för".

- Det är en roman om broderskap, lojalitet och blods-

band och hur en tragisk barndom kan skapa band, säger Kerstin Bergman.

Kandidater till titeln Årets bästa översatta deckare är "Sergius" av Flynn Berry, "Dodgers" av Bill Beverly, Ane Riis "Käla" om en familj på den danska landsbygden som dragit sig undan samhället - Karin Slaughtens "De föddavade" om rasism i 70-talets Atlanta, samt fyldningsvinnaren Ray Celestin "Mafioso". Ray Celestin gästnar i år Svenska Deckarfestivalen.

Vinnarna kungörs vid Svenska Deckarakademiens sammanträde den 26 november.

Susanne Holmblad

Raketer på deckarhimlen

Danska Lone Theils och brittiske Ray Celestin fick, som de flesta, nej från otaliga förlag innan ett nappade på deras manus.

Bara några år senare är de utgivna i 17 respektive 10 länder. I onsdags besökte de Svenska Deckarfestivalen.

SUNDSVÄLL Det gick snabbt till toppen för journalisten Lone Theils och filmmanusförfattaren Ray Celestin, när de hittrade deckarformatet. Debutböckerna "Flickorna på Englandsbåten" och "Tymannen" såldes snabbt till det ena landet efter det andra.

Innan var det lika trasligt för dem som för andra debutanter. Ray Celestin skickade sitt manus till 18 agenter, varav en nappade och isin tur skickade vidare till 15 förlag, där alla röstade en så nej. Och det blev början på ett nytt liv för Ray Celestin.

- Inom filmen ber alla en skriva oss hela tiden, och om de inte gillar det ger de en sparken och skaffar någon ny. Som deckarförfattare behandlas man med värdighet, säger han.

Lone Theils arbetar i London som journalist. Under hennes danska uppväxt var det inte OK att vilja bli konstnär. Men journalistik gick bra om man hade skrivandeförmågor.

- Nu är jag glad att jag har journalistbakgrund, jag är van att skriva varje dag och göra research. Men när boken kom ut var jag rädd att någon skulle tycka att jag

Både danska Lone Theils och brittiske Ray Celestin har valt andra länder som scen för sina böcker, från London, från USA. Nu möts de i Sundsvall vid Svenska Deckarfestivalen.

FOTO: SUSANNE HENNING

Lone Theils och Ray Celestin är två av deckarfestivalens internationella gäster. De intervjuades av Anders Larsson (t v) och Svenska Deckarakademiens Kerstin Bergman (t h).

inte kunde skriva, fast jag skrivt i hela mitt liv. När man upptäcker en egen värld är man helt ansvarig för den, säger hon.

Ändå bygger både hon och

Ray Celestin sina böcker på verkliga händelser. För henne var det seriemördaren som först fotograferat sina offer och sedan mördat dem. I hans gimnosse fantasier

en gammal bild av två flickor som spårades till Danmark. En efterlysning gick ut. Levde de?

- Det visade sig att de mördade bra och inte ville ha någon kontakt med pressen. Det var frustserande för mig, så jag skrev berättelsen på ett annat sätt, säger Lone Theils.

När "Flickorna på Englandsbåten" kom ut tog en av de verkliga kvinnorna kontakt och berättade den sista historien. Lone Theils gav henne en bok och hon sa "tack, men jag kommer inte att läsa den". Det var alldeles för läskigt.

Lone Theils andra bok "Den blå poetens kärlek" handlar om en iransk förfat-

tare som stöjer sin författarfru, och huvudpersonen Noza Said kastas in i de illegala flyktingarnas värld. Bok nummer tre, som väntar från nu, bygger på fyndet av en liten pojkes torso i Themsen. Det troliga är att han utsatts för svart magi, och inte heller den händelsen kunde Lone Theils släppa.

Ray Celestin är intresserad av historiska brott och valde ymnindaren som härjade bland New Orleans sötta sydstansskölar 1919, lekte kallt och råttla med polisen och skrev brev till stadens tidningar (de finns med i boken, talningsklipp var en av hans främsta källor). Den karolska kulturen, jazzens födelse och stadens mång-

kulturella liv skildras, och Ray Celestin lärdes för jazz och Louis Armstrong är ett tema.

"Tymannen" nominerades till Svenska Deckarakademiens pris för bästa utländska deckare; efterföljaren "Mafioso" är nominerad i år. Den utspelar sig 1928 i Chicago, i den tredje boken han skriver på nu är scenerna New York under 40-talet.

Om han skriver sin egen amerikanska historia är Lone Theils fast vid London som scen.

- I böckerna kan jag dela med mig av min kärlek till London, och där kan vad som helst hända, säger han.

Susanne Henning

Deckarfilmer – ett framgångsrecept

Hon hade knappt läst en deckare när hon skrev sin första egna.

Men hon hade sett dem på film. Och det tycktes vara ett vinnarecept

Belinda Bauer är en av årets internationella namn vid Svenska Deckarfestivalen.

SUNDSVALL Hennes första deckare hette "Bläcklands" – "Mörk jord" i svensk översättning - och kom 2009. Av Belinda Bauers sju böcker har sju stiftliga översatta till svenska och fyra nominerats till titeln Årets bästa översatta deckare. Hon har också vunnit brittiska deckarpriser.

- Jag läste allt möjligt annat, men de enda referenserna till deckare jag hade var från filmen. Därför strukturerar jag mina böcker som filmer. Jag ser dem inne i huvudet och skriver ner dem, berättar Belinda Bauer för moderator Kerstin Bergman och publiken vid Svenska Deckarfestivalen.

Hon växte upp i Sydafrika men bor nu i Wales. Och fortfarande är bion hennes avkoppling. Höglig bild är också ett tema i senaste boken, "De vackra döda". Krimjournalisten Eve Singer behöver scoop för att inte

Belinda Bauer är den mest närvarande av de internationella författarna som besöker årets deckarfestival i Sundsvall. Hennes senaste bok heter "De vackra döda".

FOTO: SUSANNE HOULINE

kartären ska gå i stå och hon får dem - ett efter ett, levererade av en seriemördare som blivit besatt av henne och vill ge henne sina "konstverk".

- Jag tycker om konst och hade länge tänkt få in den i en bok. Döden finns närvarande i mycket klassisk konst och jag ville undersöka om vi säger de döda eller bara njuter av konsten.

Eve har också en Alzheimer-pappa. Belinda Bauer väljer ofta ett par teman för varje bok och här var researchen alltför enkel, för nästan alla har någon rela-

tion till sjukdomen. Hon kunde säga Eve för dubbel pens med mordaren som gör sig plåmnd på jobbet, och hemlivet med en pappa som gör konstiga saker.

Seriemördare är sällsynta i verkligheten men i fiktionen är de vanliga.

- Det är väl för känslan man har av att de kommer att möta igen om de inte stoppas. Tanken att de måste stoppas när in i lixamas hjärnor också, lag tillgräpklåchier, om de är användbara, säger Belinda Bauer.

Hon tillhör också de för-

fattare som inte använder en enda huvudperson, utan alla hennes böcker är förtä-
ende.

- Det är för att jag är kö-
kad, det är saker man tjänar
pengar på. Mina karaktärer
kommer tillbaka, men bara
om de är logiskt motiverade
i ett nytt sammanhang. De
lever alla i mitt huvud - in-
om de döda förtä.

Hon får också befinna av
Kerstin Bergman för att hon
kombinerar blod och våld
med mycket feel good-
känsla.

- Sådan är verkligheten.
För mig är livet kul varje

dag, så varför inte ha med
det också i kriminallitera-
tur? Jag gillar inte folk som
saknar humor. Och även i
det mörkaste mörket kan
ett skratt klinga, även om
man inte får vara respektlös
infor löpet.

Boken hon skriver på nu
heter "Soap" och baseras på
en sann historia.

- En kvinna väknar och
hittar en kniv på nattduks-
bordet och en lapp med tex-
ten "Jag kunde ha dödat
dig". Mer säger jag inte, sä-
ger Belinda Bauer.

Susanne Holmsted

Författare om det kriminella sinnelaget

SUNDSVALL Varför går en del över gränsen till att bli kriminella och andra inte?

Frågan fascinerar deckarförfattare och läsare, samt alla andra. Svenska Deckarfestivalen försökte ringa in åtminstone något av den psykopatiska personen.

Författaren Dag Öhrlund deckarkaraktär Christopher Silfverbielke är många sinnebild av en psykopat.

– Om någon blir påkörd här ute skyndar vi andra oss att hjälpa till. Han ser bara att det blir problem i trafiken där han ska fram. Han saknar empati, bryr sig bara om sig själv, säger Öhrlund. Hans samtalspartner,

Om psykopater och andra psykiska störningar i deckare och verkliga livet samtade Bengt Eriksson och Dag Öhrlund under Svenska Deckarfestivalen. FOTO: SUSANNE HOLMLUND

Bengt Eriksson, chef för rättspsykiatriska regionkliniken i Sundsvall, hade givetvis dagen till ära undersökt Silfverbielke utifrån den

checklista psykiatrik använder för att ställa diagnosen psykopat. Karaktären uppfyller 16 punkter, men man ska ha 18. Silfverbielke får

ler igenom för att han inte är tillräckligt impulsiv.

– Det ser jag som en komplimang, för han har ju lyckats lura er totalt, säger Dag Öhrlund och drar ner skrätt.

Otåligheten bedrar ofta slugheten hos en äkta psykopat, menar Bengt Eriksson. Många syr ihop lögnen och halvsanningar som verkar logiska men vid närmare påsyn inte är det.

– Och många, men inte alla, har manipulativ förmåga. De kan bli extra besvärliga för de nöter ut personalen. Silfverbielke är också narcissist, övertygad om sin egen förträfflighet, och det måste kanske en psykopat vara., säger han.

Vem som helst kan bli

mördare om man ser sitt barn våldträs och mördas. Frågan är varför vissa gör det utan hemiska triggers, och gång på gång lagens gränser. Cirka en procent av mänskligheten har psykopatisk störning och kanske, kanske finns en evolutionär bakgrund. Om det finns en gen för kriminalitet är en het fråga. Det finns ju på familjer där var och varannan är grov förbrytare och till och med farmor har mördat.

– Jag tror aldrig att vi kommer att se sådant på skickströntgen. Men om det finns en gen, eller en svaghet för psykiska störningar, kan man klara sig ändå om man lever ett bra liv. Det finns skyddande faktorer, säger Bengt Eriksson.

En trygg uppväxt kan vara en sådan faktor; att avstå från droger en annan – man vet att om någon har en svaghet för psykos kan marijuana utlösa den. I landets fångelser finns många med psykiatriska diagnoser. Och det lär vi få leva med. Psykopati och svåra personlighetsstörningar är väldigt svåra att komma åt med behandlingar.

Och i deckarna lever de vidare i välmåga.

– Om ni tycker att Silfverbielke är något skriver jag om Susanne Eriks nu. Hon är domare i tingsrätten och en tvävtäckt psykopat. Jag är livrädd när jag skriver om henne, säger Dag Öhrlund.

Susanne Holmlund

Deckaren – en genre i förändring

SUNDSVALL "Mittvatten" respektive "Skuggorna ruva".

Så heter nästa bok av Arne Dahl och Jonas Moström, två väl etablerade delar av det svenska deckarundret.

Med 15-20 år i branschen har de sett många förändringar – och själva förändrats i sitt skrivande.

Deckarintresset växer. I Sverige gavs i fjol cirka 220 deckare ut, i år blir det några tiotal fler.

Nu mera skriver alla deckare, kändisar såväl som amatörer. Det är en skillnad mot för 15-20 år sedan, fastställd "deckarriparna" Jonas Moström och Arne Dahl under

Svenska Deckarfestivalens sista dag.

En annan skillnad är att författarna är mer offentliga. Förr fick man sitta i fred och skriva; nu reser man runt och möter läsarna och marknadsför sig – även utomlands. Arne Dahl finns nu också på den tidigare svårflirtade amerikanska marknaden; Jonas Moströms senaste serie går bra i Tyskland och Polen.

Arne Dahl, först utgiven 1998, ser sig som en tredje generationens svensk deckarförfattare, om Sjöwall-Wahlöö får representera den första och Mankell och Nesser den andra. Traditionen är (med lite undantag för Nesser) samhällskritik i deckarform, där man hämtar stoff

Jonas Moström är åter i Sundsvall under deckarfestivalen, tillsammans med författarkollegan Arne Dahl. Båda är numera rutinerade "deckarripar" som har upplevt hur deckarlandskapet har förändrats. FOTO: SUSANNE HOLMLUND

från nyhetsrapportering och samhällsdebatt. Så har han gjort i sina tidigare serier och internationell brottslighet. Men de två senaste böcker-

na, "Utmarker" och "Inland", är anorlunda.

– I stället för handlar det nu oftare om den mänskliga naturen, grundläggande for-

mer av mord och mobbing som finns oavsett tid och rum. Jag söker också olika stämningar. I "Utmarker" regnar det jämt, och regnet och ondskan tar sig in under huden. I "Inland" är det kyla, snön och vitheten i Norrlands inland, säger han.

Jonas Moström debuterade 2004 och hämtar ofta teman från sjukvårdens etiska dilemman, som aktiv dödshjälp och läkemedels-smuggling. För några böcker sedan bröt han sig loss från Sundsvall som miljö. Men läsarna ville inte skiljas från polisen Johan Axberg, så han fick ingå i en ny duo av huvudpersoner, där den andra är en kvinna, psykiatern Nathalie Svensson. De rör sig mellan olika

platser och i den senaste boken, "Trogen intill döden", mördas det från Ystad till Kiruna.

– Där utnyttjar jag maximalt att utredningsgruppen reser runt. I varje bok måste det finnas något nytt som får en själv att gå i gång. Mordutredningar är ju ganska lika, säger han.

I nästa bok återvänder han till Norrland, till en by inte olik hans barndoms Bräcke. Där försinner en lucia på väg till sin kröning, och stadland-motsättningar finns.

Arne Dahl håller med om att man måste variera sig.

– Man har läsare men främst skriver man ju den bok man själv vill läsa, säger han.

Susanne Holmlund

Ingall Eriksson, före detta professor och forskare, nu deckarfantast och broddi, har gjort en bok av sina alster från en deckarskrivarkurs. De festa utspelar sig i Sundsvall. FOTO: SUNDVALLS KOMMUN

Professorn som skrivit deckare

I deckarskrivandet är verkligheten grunden, fantasin spetsen.

Ingall Eriksson har gått skrivarkurs i kölvattnet av Svenska Deckarfestivalen. Hon är den första i gruppen som ger ut sina alster.

Nu skriver hon en längre historia. Men sedan vill hon nog släppa ondskan och skriva något ljusare.

SUNDSVALL På deckarfestivalens årsmöte 2015 la hon fram idén om en skrivarkurs för deckarfantaster.

- Folkuniversitetet hade samma tanke. Kursen var både givande och jobbig. Varannan vecka skulle vi lämna texter och kommentera alla andras, säger hon.

Kanske tyckte kurskompsarna att den före detta biträddande sociologiprofessorn var väl snabb med att ge ut sina alster. Fortsättningskursen var ju inte ens avslutad. Men Ingall Eriksson var lättad.

- Jag skrev massor innan universitetstiden. Sedan

odlade jag i åtta år och fick ett uppdämt skrivbehov, säger hon.

Förutom skrivandet mår och broddar hon i Sundsvalls Kallekittverkstad och Broderiakademien. Och när hon broderar framför tv:n stoppar hon upp saker som engagerar henne. Sådant ska man ta vara på, menar en av hennes förebilder, Jens Lapidus. Och toppa med fantasi.

För henne blev det först sju korta berättelser som hon nu gett ut under titeln "Fakta och fiktion" - med ekonomisk brottslighet, smekhandel, en gatukjörning, skumma händelser i triangelbyråer och ospolade relationer. Mest är somen

Sundsvall, där hon bott i 40 år, men också Malmö och Västerås som hon också har en relation till. För visst blir skrivandet också en bild av det egna livet, ett sätt att befinna sinnes och knyta till sig viktiga platser och händelser.

- Där finns lite tantsydom också; några tanter som är offer och ett par riktigt bittra. Men nu skriver jag en längre berättelse om en kvinnlig polis i Uppsala. Jag är uppvuxen där, säger Ingall Eriksson.

Den började med utsvaret för så kallade utanförskapsområden, där det nedligaste var Gottsunda i Uppsala. Där kunde hon anknuta till ett par icke-privilegierade områden i närheten av hen-

nes eget barndomsstern. I hennes berättelse, liksom i det verkliga Gottsunda, hänger bilbränder. Men hon fann mys i verkligheten återträffa dåten.

- I berättelsen anar man att det ska utvecklas till något värre. Och myss sig jag en nyhet om två skottskådade i Gottsunda.

Nos scouterna lärde hon sig att man ska stå vid sitt ord även när polisen kommer. Men hon förstär också att människor i de utsatta områdena är för rädda. Samtidigt finns där goda krafter också, kultur- och idrottsprojekt, eldsjälar. Men de verkar långsamt. Medan de onda kan rasera styrket på kort tid.

- Det är såvande med alla som engagerar sig, spölar bokst, gör film. De önskar sitt Gottsunda. Jag är forskare, jag skulle kunna gå till botten med det, fara dit och prata med folk. Men något i mig säger stopp, säger hon.

På Akademibokhandeln Vängörens julfestival ska hon signera och sälja sin bok, och även Gottsundaberättelsen "Utatt" följer med i manusform. Det är kanske det sista Ingall Eriksson gör inom deckarvärlden.

- Deckare är mörka. De handskas med ondskan. Frågan är om jag vill hålla på med ondskan framöver, säger hon.

Susanne Holmström